

AKP ve
ULUSAL SORUN

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

KİTAP DİZİSİ: **13**
AĞUSTOS 2009
1 YTL

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

internet: <http://kurtulussosyalistdergi.awardspace.com/>
e-posta: kurtulus.s.d@gmail.com

Son günlerde hükümetin gündeme getirdiği ve kamuoyunu meşgul eden, Kürt sorununa ilişkin oluşturulduğu iddia edilen paketin, 'Kürt Açılımı'nın içeriği hâlâ belli değil. Bu nedenle muhalefet partileri politik tutumlarında esasen aynı tavrı sergileseler de şimdilik kısmen farklılaşıyorlar. MHP, gelişmelere karşı kesin bir tutum aldı. CHP ise içeriği belirsiz olduğu gerekçesiyle, akıntıya kapılmak istemediğini belli etse de, şimdilik cepheden bir karşı çıkışı seçmiş değil. Hazırlandığı ileri sürülen 'Kürt Açılımı'nın belirsizliğine karşın, medya Kürt meselesine ilişkin bu paketi sürekli gündemde tutarak, çözüme ilişkin ciddi bir çalışma içinde olduğuna dair psikolojik bir ortam hazırlıyor. Kamuoyu bir şekilde Kürt sorununun çözümüne ilişkin ciddi çalışma ya-

pıldığı yanılısamasına kapıldığında ise, şapkadan ne çıkarsa onu çözüm olarak görmeye şartlanmış olacak.

Oysa ki Kürt sorunu, herhangi bir düzen partisinin ya da güç odağının istediği gibi ve istediği doğrultuda çözülebilecek cinsten bir sorun değil. Bu sorun, bireysel insan hakları ya da ulusal azınlık hakları sorunu değil, doğrudan doğruya ulusal sorundur ve sömürge sorunudur. Sorunun gerçekten çözülebilmesi için, onun öncelikle bu nitelikleriyle saptanması ve buna karşılık gelen çözüm taleplerinin öne sürülmesi gerekir. Sorunun açıkça anılması bir gelişme olsa bile, bunca yıllık ulusal mücadele birikimi temelinde, bundan çok daha ileri talepler ve kazanımlar artık gündeme gelmek zorundadır; hatta bunun geç bile kaldığı söylenebilir.

Hükümet bundan önce de önemli meseleler üzerine bir dizi paket getirmişti. Açılım diye sunulan her süreç tıkanıp kaldı. Ermeni meselesi, Kıbrıs meselesi bu türden açılımlardı. Gelişmelerin hükümetin sunduğu doğrultuda ilerlememiş olması, sorunların kökenlerinin hükümetin menzili, hedefleri ötesine geçtiğinin bir göstergesi sayılabilir. Bu sorunların çözümleri doğrultusunda kısmen de olsa ilerlemeler kaydedilmesi, bir ucunda ülke içi iktidar kavgalarının diğer ucunda ise uluslararası güç ilişkileri, emperyalist rekabet ve savaşımın bulunduğu bir ekseninde, esas olarak çıkarı gerçekten çözümden yana sınıfların, halkların mücadelelerinin gücü ölçüsünde olabilir. Sadece bu nedenle bile, 'çözüm' diye ulaşılan ama gerçekte çözüm sağlamaktan çok insanları çözümün gerçekleştiğine inandırmaya çalışan her yeni durum, yeni bir çözümsüzlüğün, sorunun başka bir kılık ve şekiller altında yeniden belirmesinin dışında bir sonuç üretmeyecektir.

Bugün de Kürt sorunun bu biçimde gündemde öne çıkması, Ortadoğu'daki gelişmelerden ve emperyalizmin politikalarından bağımsız değildir. Askerlerini Irak'tan çekmek, Afganistan-Pakistan'a odaklanan ABD'nin gündemindedir. Bu durumda, daha önce defalarca gerçekleşmiş olduğu gibi, Irak merkezi yönetimi tarafından Kürdistan özerk bölgesinin denetim altına alınması için kanlı bir saldırıya girişilmesi tehlikesi, yakın tarihin psikolojik baskısıyla da, ister istemez hafızalarda canlanmaktadır. Bu aşamada Irak'ta bir Arap-Kürt çatışması tehlikesinin gelişmesini engellemek ve olabildiğince istikrarlı bir ortam yerleştirmek isteyen emperyalizm ise, çelişkileri törpülemek, kontrol altında tutabilmek için çabalarını bütün yönlerden yoğunlaştırmaktadır. Benzer ve hatta daha uzun bir süreçle, Irak Kürdistan Bölge Yönetimi ile Türkiye arasındaki çelişkiler de, sınırlı sınır ötesi operasyondan ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine kadar varan çeşitli uygu-

çimlerde bir Kürt açılımı gerçekleştirmenin koşullarını gözetiyor. Kürt oylarına oynayabilmenin önüne engel koymamak için, AKP'nin açılımına peşinen hayır demektense, ortaya açılıp saçılmalarını ve karşı bir muhalefetin gelişmesini bekliyor. Bunun üstüne kendi açılımını üstelik seçimler öncesine denk gelecek şekilde gerçekleştirme planı, şimdilik her şeyi bir seçim oyunu olarak algılamayı mümkün kılıyor.

AKP ile muhalefet partileri arasındaki milliyetçilik kavgasının ağırlık kazandığı politik ortamda manevra yapan DTP ise, gelişen koşullardan yararlanmaya, onları yeni kazanımlar elde edilmesine yönelik olanaklara çevirmeye çalışıyor. Bu arada lütfedip DTP'ye randevu vermeyi beceren AKP ve onun padişah özentili başbakanı, ne kadar doğru yapıp yapmadığına karar verebilmiş değil. Ayrıca DTP'nin, –İlhan Selçuk'un Cumhuriyet Gazetesi tarafından "PKK ile özdeşleştirilip"– "parlamentodaki siyasal partiler arasında yerini alması gereğinden çok demokratik bir hoşgörünün sonucu olarak" yorumlansa da, bu partinin parlamentoya girebilmesinden öteye halen orada çalışmalarına devam edebilmesi de bir kazanım sayılabilir. Geçmiş DEP deneyimi gibi apar topar gözüaltına alınmalarının engellenmesi, Kürt ulusal mücadelesinin gücünün yanı sıra, 'Kürt Açılımı'nın da üzerinde geliştiği koşulların bir ürünü olarak kabul edilebilir.

Kısaca özetlemek gerekirse, AKP'nin 'Kürt Açılımı', iktidar ve muhalefet partilerinin yaklaşmakta olan genel seçimlere yönelik propaganda nitelikli politik kampanya ve mücadelelerinin öne çıktığı bir biçimde topluma sunulsa da, sorunun küçük iyileştirmelerle geçitirilmek amacıyla bile olsa bugün gündeme getirilmesinin zorunlu hale gelmesinde asıl belirleyici olan, Kürt ulusal hareketinin mücadelesi ve gücüdür. Kürt sorunu için, değişen bütün bileşenlere karşın değişmeyen tek şey, Kürt ulusal hareketinin hesap edilmek zorunda olan dinamizmidir. Sorunun bugün gündeme getirilmesinde olduğu gibi, gelecek gelişmesini de belirleyecek olan, Kürt ulusal hareketinin gücü, mücadelesi, niteliğidir.

nen?– AKP hükümetinin çelişkilerini artıracaktır.

Avrupa Birliği aday üyesi bir ülkenin iç işleri düzeyinde algılanması bir türlü gerçekleşemeyen Kürt meselesi, bu nedenle de bir çözüme bağlanmak istenmektedir. Türk oligarşisinin ise, artık kendisine komşu, üstelik zengin doğal kaynakları bulunan bir Kürdistan'la daha fazla içli dışlı olmak için ağzının sulandığı bilinmektedir. Başkasının Kürtlerine iyi davranmak hatta iyi geçinmek için ortam oluşturmaya çalışırken kendi Kürtlerine bombalar yağdırmanın çelişkileri daha ne kadar sürdürülebilir? Üstelik siyasal olarak belirsizliklerle dolu Irak devletinin birliği içinde kalmanın Kürtler için getirdiği riskler, Kürdistan Özerk Bölgesi'nin güvenliği açısından Türkiye ile bir federasyon fikrini pişirip durmaktadır. Turgut Özal'dan bu yana bu proje de zaman zaman dillendirilmektedir. Bileşik kaplar hesabı gibi, Irak'tan şiddetle dışlanacak Kürdistan Türkiye'ye yaklaşacaktır. Ama Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içinde yaşayan Kürtler için reva görmediğini, kendisine yaklaşan Irak Kürdistanı'na reva görmesi en azından fiziken mümkün olmayacaktır.

Bütün bu olasılıklar en kesin karşılıklarını MHP'nin sürece karşı duruşunda bulmaktadır. MHP de, sanıldığına aksine bu durumda statükoyu değil, statükonun yıkılmasını savunmaktadır. Mevcut devlet politikaları bu çelişkileri artırdığına göre, MHP'nin çözümü daha çok baskı ve daha açık şiddet olarak, mümkünse Musul, Kerkük'e kadar uzanmaktan geçmektedir. Böyle bir çözümün ise içerde faşizmi iktidar yapmaktan geçtiği yadsınamaz.

Ve iktidar partisi AKP, küresel ve bölgesel ölçekteki bu çelişkili politikalar çerçevesinde geliştirilen 'Kürt Açılımını', gittikçe yaklaşmakta olan genel seçimler öncesi gündemi belirlemek isteğiyle, gürültülü bir biçimde benimsiyor. AKP, yerel seçimlerde Kürdistan coğrafyasından dışlanmış olmasını böyle bir açılımla telafi etmeye çalışıyor. MHP de bundan başka bir saikle davranmıyor. Henüz oligarşi tarafından tercih ediliyor olmasa da, buna rağmen kendi iktidar adaylığını öne sürmek, dayatmak için, giderek sadece geriye kendisinin kaldığı milliyetçilik çizgisinin esas sahibi olarak faşist bir iktidarın olanaklarını çoğaltmaya çalışıyor. Bunun için milliyetçi oyları konsolide ediyor.

CHP'nin ise, geçen seçimlerde denediği İstanbul örneğini Türkiye çapına yaymak için, en azından soy milliyetçi çizgi ile arasına sınır çizgileri çekmesi gerekiyor. Ulusal ve üniter devlet çizgisini modernitenin gereği olarak savunmak yoluyla soy milliyetçilikle arasına sınır çizmeye çalışıyor. Böylece de Kürtlere doğru bir adım atmış oluyor. Yerel seçimlerdeki türban açılımı gibi, önümüzdeki genel se-

lamalarla yumuşatılmaya çalışılmakta, uzlaştırılmaya yönelmektedir. Bu sürecin ilerleyebilmesi ise, aynı zamanda Türkiye'nin kendi devlet sınırları içerisindeki Kürtlerle çelişkilerinin daha da üst boyutlar almak yerine yumuşatılmasına bağlıdır.

Bölge düzeyindeki süreçler Kürt ulusal sorununu gündemin önüne çıkartmakta ve 'çözüm' talepleri de gündeme gelmektedir. Bu durumda kuşkusuz ki, sömürgeci oligarşi, sorunu en az tavizle geçiştirmek, buna karşılık kısmi demokratikleştirmelerle göz boyamacılık yaparak bu sayede ulusal mücadeleyi ehlileştirme ve bastırma hedefini de, en büyük ölçekte sağlamak isteyecektir. Kürt ulusal hareketi ise, bu aynı uluslararası koşullardan, kendi gücüne dayanarak ulusal taleplerini gerçekleştirmek, kazanımlarını genişletmek doğrultusunda yararlanmak isteyecektir. Bu noktada ulusal hareketin maddi ve manevi niteliği, politik doğrultusu, hangi sınıfların bu harekete ne ölçüde katıldığı, işçi sınıfı ile diğer sınıfların birbirlerine ağır basması, önderliği, gücü vb. önem taşır. Çıkarlarını sömürgecilerle işbirliğinde bulan sınıfların, kesimlerin tercihi ulusal kurtuluş yerine sömürgecilerle uzlaşmaya yöneleceği gibi, ulusal kurtuluşu hedeflemeyen bir hareketin elde edebileceği kazanımlar da sınırlı olacaktır. Bu durumda sorunun çözümünden değil, ancak sınırlı kazanımlardan söz etmek gerekir.

Aslında bütünlüklü mücadelenin yan ürünleri olan kısmi kazanımları da küçümsemek gerekir. Burada önemli olan, bu kazanımların mücadelenin ilerlemesine, yükselmesine mi yoksa çözüm gibi gösterilip onun geriletilmesine, bastırılmasına mı hizmet ettiğidir. Bu ise, açıktır ki, öncelikle mücadelenin hangi perspektifle yürütüldüğüne, aynı zamanda da karşılıklı güçler dengesine bağlıdır. Bu yüzden kısmi kazanımların mücadelenin yükseltilmesine hizmet etmesinin sağlanabilmesi için, en önemlisi, 'çözüm' yanılması yaratılmasına karşı durulmasıdır. Öte yandan, uzun mücadelelere bağlı olarak süreç içerisinde, doğrudan ya da dolaylı biçimde çeşitli kazanımlar elde edilip ulusal haklar genişlese de, 'köklü çözüm', ulusal kurtuluş sağlanamadığı sürece, –bugün için zayıf bir ihtimal olarak da görüle– bir toplu katliam, gericilik, şovenizm dalgası biçiminde bir saldırıyla kısmi kazanımların geri alınması tehlikesini de akıldan çıkarmamak gerekir.

Bugünkü koşullarda, 'Kürt Açılımı' çerçevesinde, ayrılık seçeneğini dışalayan bir eksenle barış ve birlik söylemi egemendir. Uluslararası kardeşlik, barış ve birlik, işçi sınıfının mücadele perspektifleriyle de uyum taşır. Hatta vurgulamak gerekir ki, insanlığın kardeşlik ve barış ideallerinin gerçekleşmesini sağlayabilecek

olan, işçi sınıfının mücadelesidir. İşçi sınıfının çıkarları, bütün sınırların ortadan kalkmasından, insanların tek bir dünya toplumu olarak kaynaşmasından, ulusların birliğinden, enternasyonalizmden yanadır. Ama bu birliğin koşulu, eşitlik, özgürlük, gönüllü iradedir. Zorla, baskıyla sağlanan birlik, sahtedir, geçicidir. Bu bakımdan, birlikçi bir görünüm altında baskıyla ulusal iradeyi engelleyen bir tutumla karşılaştırıldığında, ulusun iradesinin özgürce belirlenmesinin olanaklarını sağlayan bir tutum –gönüllü bir birliğin geliştirilmesinin yolunu açtığından– aslında daha 'birlikçi' bir nitelik taşır. Ulusların kardeşliği, kaynaşması özlemine kavuşabilmek için uluslararası sınıf mücadelesinin birliği önemlidir. Bu birlik ise, ulusların zorla baskı altında tutulduğu değil, özgürce iradelerini oluşturdukları, kendi kaderlerini ellerine aldıkları, belirledikleri bir temelde gelişebilir.

Kürt halkının iradesi de, ulusal mücadelenin hangi sınıfın ve ne türden bir öncülüğün etkisi altında gerçekleştiği ile orantılı olarak, ancak bu temelde bir işlev görebilir, etkili olabilir. Kürt ulusal sorununun burjuva demokrasisi içinde en radikal ve kesin çözümü, ayrılma, ayrı devlet kurma hakkını içerecek biçimde kendi kaderini belirlemesi ve ulusal bağımsızlık olarak gerçekleşebilir. Bu da varolan düzen içerisinde değil, sömürgecilğin kırılmasıyla mümkün olabilir. Ancak bu içerikte bir çözüm, ulusal sorunun ortadan kalkmasını, sınıf çelişkilerinin ön plana geçmesini sağlayabilir.

Hatta ayrı devlet olmanın, siyasal olarak bağımsızlığı elde etmenin bile, ulusal sorunu bütün boyutları ile ortadan kaldırdığı ileri sürülemez. Bu hedefin, kimin öncülüğünde, kim ve hangi sınıf tarafından gerçekleştirildiği önemlidir. Çünkü işçi sınıfının iktidarı ve öncülüğünde gerçekleştirilmeyen ve sosyalizme yönelmeyen her türden bağımsızlık ve ayrılma girişimi, emperyalizmle kuracağı ilişkiler ekseninde yeni türden bir eşitsizlik ve bağımlılık ilişkisine dönüşecektir. Sosyalist bloğun varlığı koşullarında bir dönem için varolan bağlantısızlar hareketi bugün o koşullara sahip olmadığı gibi, bu düzeyde bir özerkliğin yaşama şansı da artık kalmamıştır. Ulusal sorun, bir yandan ayrı bir ulus devlet olmak düzeyinde çözümlenirken, öte yandan emperyalizme bağımlılık ve eşitsiz ilişkilerin gelişmesi ile yeniden üretilmiş olacaktır. Bu noktada işaret etmek gerekir ki, diğer toplumsal sorunlar gibi, ulusal sorunun da tutarlı ve kalıcı çözümü emperyalizmin, kapitalizmin yıkılmasını ve sosyalist devrimin zaferini gerektirmektedir. Bu ise, ulusal mücadelenin tutarlı olabilmesi ve kalıcı sonuçlar elde edebilmesi için, işçi sınıfının ve komünizmin ulusal hareket içerisinde önderliği kazanmasının önemini gösterir.

Bu söylenenlerin en iyi örneğini Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında görmek mümkündür. İşgal altında bir 'Kurtuluş Savaşı' ile devlet olunmuş, ama emperyalizmle kurulan ilişkiler, ekonomik bağımsızlık şöyle dursun, siyasal bağımsızlığı bile çoktan berhava etmiş, yürürlükten kaldırmıştır. Eğer ikinci ve yakın bir örnek daha aranacaksa, en iyisi Irak'taki gelişmelere bakmak olacaktır. Irak Kürdistanı yani Güney Kürdistan içinde yaşanan gelişmeler, bağımsızlığın, ayrı devlet kurmanın, hangi sınıfın ve ne türden, ne nitelikte bir öncülüğün iradesi ile başarıldığının her şeyi belirlediğinin en iyi kanıtı olarak göz önünde yaşanmaktadır.

'Kürt Açılımı' tartışmaları açısından, yıllar öncesinin bir tanımlamasını tekrar anımsatmakta yarar bulunabilir. Ortadoğu'nun en önemli meselesinin Filistin meselesi olduğunu söyleyen **Kurtuluş Hareketi** en az bunun kadar önemli bir sorun olarak da Kürdistan meselesini hemen anmadan edemezdi. O günlerde, potansiyel olarak bu tahlili yapmak mümkün olsa da, güncel gelişmeler, uluslararası politikaya etkileri açısından bu saptamayı kavramayı oldukça güçleştiriyordu. Bugün bu potansiyel, Ortadoğu'nun kalbine oturmuş, hemen hemen bütün gelişmelerin kavşak noktasına kurulmuştur. Sorunun yakıcılığı ve ertelenemezliği açısından bakılacak olsa bile, iktidar olmak isteyen her politik aktörün artık doğrudan ya da değil, Kürt meselesi için bir şeyler söylemesi, bir şeyler yapması kaçınılmaz hale gelmiştir.

Öncelikle, 'Kürt Açılımı' ve benzeri sözlerin arka planında sorunun uluslararası bir problem olarak kendini dayatması, mevcut statüko ile sürdürülemezliği bulunmaktadır. Fakat bu gerçek, sorunun çözümünü kendiliğinden getirmediği gibi, statüko içerisinde idare edilebilirliğinin, sürdürülebilirliğinin kalmaması da, ciddi çözümler üzerine kafa yorulduğunu kendiliğinden göstermez. Şu aşamada AKP'nin, uluslararası güç ilişkileri kavşağında hükümet olarak etkileşimleri, bir şeyler söylemesini gerektirmiştir. Fakat söylediği her şey emperyalist rekabet üzerinde tahterevallı oynar gibi bir o yana bir bu yana sallanmaktan ibarettir. Avrupa Birliği'nin ve kısmen de ABD'nin enerji güvenliği açısından Nabucco projesi, Güney Kürdistan'dan gaz alınması çabalarının yanı sıra Türkiye'den geçecek boru hattının güvenliği hatırına da olsa, Kürtlerle kısmen bir yumuşamayı, en azından sürekli kavga etmemeyi zorunlu kılmaktadır. Türkiye hem bu projeye geçiş vermekte, hem de bunun alternatifi sayılabilecek Güney Akım projesi için – Rusya'ya enerji bağımlılığının zoruyla– Rusya ile anlaşmaktadır. Bu türden davranışlar, –'Ergenekoncuları tasfiye edip Avrasyacılık politikasını kendisi üstle-